

Зміст

Передмова (Світлана Уварова).....	9
Подяки.....	18
Вступ	19
Розділ перший. Часи Зневіри. Європейське Середньовіччя	24
1. «Демоноландія».....	24
2. Секуляризація гріха.....	27
3. Сумне бажання	30
4. Феноменологія нездужання.....	32
5. Сім.....	34
6. Жалоба і меланхолія.....	35
7. Чорний настрій.....	39
8. Райдужне Салерно	42
Розділ другий. Відродження меланхолії.....	45
1. Проблема Аристотеля.....	45
2. Лібідо за Фічіно.....	48
3. Дюрер. «Меланхолія»	50
4. Шлунково-кипкова демонологія.....	53
5. Патогенна набожність	55
6. Сатана віддає перевагу божевільним жінкам.....	57
Розділ третій. Меланхолійне бароко. «Хвороба часів Єлизавети».....	60
1. Гамлет і народ мореплавців	60
2. Меланхолія в Оксфорді.....	65
3. Садистська Утопія.....	67
Розділ четвертий. Песимізм і ліки від нього. Від Шопенгауера до Чорана.....	70
1. Возвеличені самогубства.....	70
2. Музикант песимізму (Шопенгауер)	72

3. Лікування за Діонісом (Ніцше)	75
4. Леопарді, спокуса смутку	78
5. Відкладене самогубство Чорана	81
6. Чи є песимізм реакційним?	83
Розділ п'ятий. Бодлер і його сплін денді	86
1. Денді	86
2. Краса проти Природи	88
3. Скандально сором'язливий	90
4. Гордість від провини	92
5. «Сплін IV»	94
Розділ шостий. Промисловий активізм та його двійник	97
1. Непорушність Бартлбі	97
2. Марксистська лінь	101
Розділ сьомий. Російська хвороба. Гончаров і Чехов	104
1. Сон Обломова	104
2. «Іванов»	106
3. Син таганрозького бакалійника	108
4. Якщо письменник – лікар	112
5. Стриманий стиль	114
6. Милосердя нігіліста	116
7. Російське століття	117
Розділ восьмий. Фрейд: нарцисизм, скорбота, меланхолія	119
1. Розщеплення	120
2. Нарцисизм	122
3. Тінь у дзеркалі	124
4. Нарцисизм як перешкода	125
5. Мораль – це меланхолія	128
6. Ерос і Танатос	130
7. Гонитва за щастям	131
8. Причини та провина	132
Розділ дев'ятий. Смуток і автентичність за Гайдеггером. Екзистенціальна непричетність ...	135
1. Порятунком для Гайдеггера	135
2. Духовні вправи Рокантена	139

3. Сартр, свобода заручника	141
4. Камю, або гуманізм убивці	143
5. «Engagement» у кав'ярнях	146
Розділ десятий. Беккет, біле письмо	149
1. «Lessness»	150
2. Час	152
3. Простір	154
4. Слово	156
5. Значення	159
6. Голе життя	160
Розділ одинадцятий. Депресія. Біотехнологічна культура сьогодення	162
1. «Прозак» для Маяковського	163
2. Цифри	165
3. Антидепресанти «плацебо»	167
4. Косметика душі	170
5. Імперія Щастя	171
6. Повернення до пустелі	174
Прощання	178
1. Етнічні депресії	178
2. Родинна схожість	181
3. Великий Проект	182
4. Фунт душі	184
Бібліографічні посилання	187
Рекомендована література	192
Іменний покажчик	194
Про автора	198

Розділ перший

Часи Зневіри.

Європейське Середньовіччя

Не слід побиватися так, ніби вже час помирати, [...] краще тішитися і радіти думці, що ми ще живі [...] Коли вони [демони] приходять, то підлаштовують свою поведінку під те, що знаходять у нас, і створюють образи, подібні нашим думкам. Отже, якщо бачать, що нас охопили страх та розпач, то відразу нападають [...] і збільшують ті помисли, які в нас знаходять.

Святий Атанасій Великий.
Про життя св. Антонія

1. «Демоноландія»

Зневіра – це «стовповий шлях», який нечистий прокладає або вже знаходить торованим, аби спокусити святу людину за допомогою паноплії⁷ з усіх інших гріхів. А гріхи за своєю природою, згідно із середньовічними віруваннями, – це ілюзії. Адже містичне вказує на Реальне, а той, хто грішить, біжить за химерами. Так і спокуси, хоч би якими страхітливими вони були, то лише видимість, «дим», хоча й болісний. Болісний навіть у фізичному сенсі: інколи демони можуть покрити ченця побоями, після яких той почуватиметься знесиленим. Часом диявольські видіння здаються благовійною присутністю: збентежений пустельник бачить, як до нього наближається єпископ. Але достатньо запитати у нього: «Хто ти й звідки?» На це запитання Нечистий

⁷ Паноплія (давньогр. *πανοπλία*: все + броня) – повний комплект обладунків грецького гопліта, або важкоозброєного середньовічного воїна: щит, нагрудні лати, шолом і наголінники разом із мечем і списом.

не здатний збрехати, а тому «єпископ» зникає. Так чисте слово розвіює Зло, яке завжди – не що інше, як образ всеу.

Велика кількість спокус полягає у спонуканні до надмірного релігійного завзяття. Амалік – Ворог – часто являється в образі ченця, співає псалми, наводить цитати зі Святого Письма, скидає пустельника серед ночі з ліжка, змушуючи молитися, або прирікає на голод, тобто усіяко спонукає його до надмірного аскетизму. Тож можна сказати, що демон є фундаменталістом. Коли чернець читає Святе Письмо, демон його дратує, повторюючи луною кожне слово.

Сатана не марнує час на слабких і невпевнених у своїй вірі ченців або на новачків: то для нього занадто легка здобич. Він із більшим завзяттям береться спокушати найвідданіших і найсвятіших. За кількість і напруженість спокус до «Книги рекордів Гіннеса», як це модно казати сьогодні, варто було б занести святого Антонія, єгипетського анахорета, який жив між 250-м і 356 роками. Усе його життя було нескінченною боротьбою із демонами. Щоб прогнати цього легендарного засновника пустельництва та подвижника чернецтва зі «своєї» пустелі, Вельзевул створив цілий страхітливий механізм для наганяння жаху. Так середньовічна епідемічна напасть, святий вогонь, так званий «вогонь святого Антонія», отримав свою назву від засновника християнського аскетизму.

Щоб спокусити Антонія Великого, нечистий зі своїми прихвонями набуває найрізноманітніших форм: то вони з'являються у подобі вродливих жінок, то жахливих велетнів, то жорстоких вояків. А то насилає на нього страхітливі полчища найнеймовірніших звірів: левів, ведмедів, леопардів, биків, зміїв, гадюк, скорпіонів, вовків, гієн, здоровенну тварюку – наполовину чоловіка, наполовину віслюка... Не цурається Нечистий і так званих особливих ефектів: подвижники-побратими з острахом чують, як із гори, на якій, усамітнівшись, живе Антоній, раз-у-раз лунають гуркіт землетрусу, брязкання зброї, численні вигуки й крики, бачать, як гора спалахує іскрами.

Але, попри все, Нечистий з усіма своїми потугами й гармидером – лише позер і хвастун: вихваляється тим, що може висушити море, але насправді, незважаючи на притаманне йому

1. Данте й Вергілій зустрічають Бельакву у Чистилищі, Пісня 4. Оксфорд, Бодліанська бібліотека, MS. Holkhan misc. 48, с. 64.

2. «Темрява заздрості... Холод зневіри...» (Якопоне да Тоді).
 Купить книгу на сайте kniga.biz.ua >>> -1500).

3.

4.

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

¶ Sanguineus,

¶ Unser complexion sind von lustes vil
Darumb seþ wir hochmütig one zpl,

¶ Colericus,

¶ Unser complexion ist gar von feüce
Schlahē vñ hægen ist vnser abentruē,

¶ Flegmaticus,

¶ Unser complex ist mit wasser mee getan
Darvñ wir subalikeit mit mügen lan,

¶ Melencolicus,

¶ Unser complexion ist von æden wüch
Darüb seþ wir schwärmütigkeit gleich

5.

3–4. Зневіра, смертний гріх і головна спокуса. Еронім Босх. Угорі: «Зневіра» із «Семи смертних гріхів» (1475–1480), Мадрид, Прадо. Унизу: триптих «Спокуса святого Антонія» (1505–1506), центральна панель з чорною месою, Лісабон, Національний музей старовинного мистецтва.

5. Чотири темпераменти Відродження. Із першого німецького календаря, Габсбург. «Сангвініки, холерики, флегматики та меланхоліки». Ксилографія (бл. 1480).

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>